

NIEUWSBRIEF

Coördinatie Regeling Waddenzee

In dit nummer

Nieuw Incidentbestrijdingsplan Waddenzee	1
Afscheid Mieke Attema: "Het CRW-netwerk heeft enorm geholpen"	2
Bestuurlijk Waddenzee Overleg Plus afgeschaald	3
CRW-overleg Vakbekwaamheid samen met SAMIJ	3
"Kracht CRW zit hem in samen doen"	4
Varia	4

Deze nieuwsbrief geeft achtergrondinformatie over de CRW, het Incidentbestrijdingsplan Waddenzee (IBP-W) en de toepassing daarvan in de praktijk.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de CRW.

Redactie: Kees van der Mark

Met bijdragen van: Pieter Ros, Rita Schambach, Ron Veenstra, Rijkswaterstaat Noord-Nederland

Fotografie: Rijkswaterstaat, CRW-archief

Vormgeving: Klaas Pot, Sagittarius

Graphic Design

Druk: De Bondt Grafimedia Communicatie

Voor meer informatie over de CRW en bijdragen voor deze nieuwsbrief kunt u contact opnemen met Ron Veenstra (secretaris CRW) via:
T: 088 - 229 99 53
E: r.veenstra@vrfryslan.nl

CRW op het web:
www.crw-waddenzee.nl

Nieuw Incidentbestrijdingsplan Waddenzee

Het is alweer even geleden dat op initiatief van de CRW risico's van waterincidenten op de Waddenzee tegen het licht zijn gehouden. Klopte het beeld van de crisisfunctionarissen nog wel met de praktijk? Welke nieuwe ontwikkelingen zijn er en welke risico's brengen die met zich mee? Belangrijke aandachtspunten bleken het gebruik van nieuwe brandstoffen door de veerdiensten naar de eilanden – vloeibare gassen zoals LNG en CNG – én de toename van passagiersschepen van het type riviercruiser op de Waddenzee. Gewijzigde inzichten in de risico's geven ook aanleiding voor een herziening van het Incidentbestrijdingsplan Waddenzee (IBP-W).

Een IBP is niet wettelijk verplicht instrumentarium. Deze plannen worden opgesteld voor de meest risicovolle situaties in een gebied waarbij de inzet van meerdere hulpverleningsdiensten of andere instanties noodzakelijk is. Een gecoördineerde aanpak helpt om het incident succesvol te bestrijden. De afspraken daarover staan in een IBP.

Plannen stroomlijnen

Het huidige IBP-W dateert van 2016 en is een klassiek geschreven document van 61 kantjes. Goed leesbaar in een koude fase van een incident, maar lastig hanteerbaar in een situatie waarbij snel moet worden gehandeld. Voor de operationele uitvoering bevat het plan zogeheten scenariokaarten, die crisisfunctionarissen door de belangrijkste items en randvoorwaardelijke processen van een specifiek

incident moeten geleiden. Dit format is niet in alle situaties goed toepasbaar, bleek uit de evaluatie van de calamiteit van de MSC Zoe, het containerschip dat in januari 2019 honderden containers verloor ten noorden van de Waddeneilanden. Het Instituut Fysieke veiligheid (IFV) constateerde als evaluator dat meerdere scenario's van toepassing waren: ecologische, nautische, openbare orde en veiligheid. Dat leverde verwarring op bij de hulpverleningsdiensten. Het aantal wetten, regelingen en plannen voor incidentbestrijding op de Waddenzee is indrukwekkend en daarmee onoverzichtelijk. Het IFV adviseert om plannen te stroomlijnen en te vereenvoudigen, in plaats van nog meer scenario's te ontwikkelen. Het bleken dan ook niet zozeer de plannen, maar juist de netwerken die rond de planvorming bestaan, die tijdens de bestrijding van de MSC Zoe-calamiteit hun waarde bewezen.

Digitaal met informatiekaarten

Dat bracht de CRW-werkgroep Risico's, Planvorming en Procedures tot de volgende keuzes: het plan krijgt een digitale verschijningsvorm én scenariokaarten worden vervangen door informatiekaarten. Opdracht voor de uitwerking van het plan werd gegund aan Antea Group, Ratio Design zorgde voor de bouw van het digitale platform. Het nieuwe plan wordt naar verwachting na de zomer operationeel. Ter illustratie een screenshot van het startmenu, dat nog wel tekstuele aanpassing moet ondergaan. De oplettende lezer ziet bijvoorbeeld nog 'Scenariokaarten' staan.

Het nieuwe Incidentbestrijdingsplan Waddenzee wordt digitaal aangeboden.

Mieke Attema bij afscheid als directeur Netwerkmanagement Rijkswaterstaat Noord-Nederland:

“Het CRW-netwerk heeft enorm geholpen”

Mieke Attema nam afgelopen jaar afscheid van de CRW toen ze directeur Productie en Projectmanagement bij Rijkswaterstaat (RWS) werd. Sinds eind 2016 was ze als directeur Netwerkmanagement RWS Noord-Nederland vertegenwoordigd in het Bestuurlijk Waddenzee Overleg (BWO) van de CRW. In de periode na het containerincident met de MSC Zoe in januari 2019 was dit overleg met aanvullende deelnemers actief als BWO+. De redactie van de CRW-nieuwsbrief stelde Mieke Attema na haar afscheid een aantal vragen.

Het incident met de MSC Zoe heeft ongetwijfeld de meeste impact gehad in de periode dat u in het BWO(+) zat. Welke gebeurtenissen en onderwerpen die daar aan de orde kwamen, hebben de meeste indruk gemaakt?

“Op zich niet vreemd, maar het blijft prachtig om te merken hoe enorm betrokken alle partijen bij het natuurbehoud van de Waddenzee zijn. Wat betreft de MSC Zoe kwam ik pas na afschaling van GRIP 4 bij het BWO+. Ik was als directeur wel betrokken bij de operatie tijdens de crisis vanuit Rijkswaterstaat, maar bij GRIP 4 maakt de hoofdingenieur-directeur van RWS deel uit van dit gezelschap. Je zou denken dat na afschaling van de crisissituatie iedereen weer over gaat tot de orde van de dag. Maar mensen vergeten wel eens dat de afhandeling van een dergelijke ramp nog jaren in beslag neemt. En dat vergt vasthoudendheid en standvastigheid van het BWO+. Dat heeft het BWO+ getoond! Iedere keer als ik een beroep op deze groep deed om bij elkaar te komen of om informatie aan te leveren die nodig was bij de afhandeling, deden de deelnemers dat onvoorwaardelijk. Ze stelden kritische vragen en gingen

samen tot het uiterste om het beste voor de Waddenzee te realiseren.”

Bent u van mening dat het onder CRW ingerichte netwerk van meerwaarde was voor RWS?

“Het netwerk heeft RWS enorm geholpen. Maar volgens mij heeft het netwerk alle netwerkpartners geholpen. Omdat je elkaar al kent voor een incident, kun je elkaar ontzettend snel vinden. De discussies zijn dan meteen betekenisvol. Je weet wat je aan elkaar hebt. Je hoeft niet eerst af te tasten, je kunt meteen heel direct zijn. Dat helpt bij besluitvorming.”

Voor de incidentbestrijding in de koude fase zijn afspraken gemaakt over de incidentbestrijding en bijbehorende bovenregionale overlegstructuur. Bij de MSC Zoe konden al deze afspraken in de warme fase worden toegepast. Hebben deze afspraken (melding en alarmering, leiding en coördinatie, opschaling en informatiemanagement) gewerkt en is de opgetuigde overlegstructuur voldoende?

“Natuurlijk zijn altijd verbeteringen mogelijk.

Mieke Attema

Maar grosso modo hebben de afspraken goed gewerkt en is wat mij betreft de opgetuigde overlegstructuur voldoende. Ik denk dat we er van geleerd hebben dat GRIP 4 wellicht eerder gebruikt zou kunnen worden om het bestuurlijk overleg in de warme fase te faciliteren. Zo hadden we bijvoorbeeld de komst van grote groepen vrijwilligers beter kunnen stroomlijnen. Als RWS maken we nu samen met onze partners in het Waddengebied een plan voor de inzet van professionele vrijwilligers, zoals wadloopgidsen, bij een eventuele nieuwe calamiteit in dit kwetsbare gebied.”

Er zijn voor meerdere grotere watergebieden – zoals het IJsselmeer, Zeeuwse Delta en de Waddenzee – bovenregionale afspraken gemaakt over de samenwerking met de veiligheidsregio's en andere partners over de incidentbestrijding. Is RWS voor deze 'natte' plannen voldoende verbonden met haar netwerk? Voor de 'droge' RWS-taken zijn immers ook geen bovenregionale afspraken gemaakt.

“Of RWS in het gehele land voldoende verbonden is, is voor mij lastig vast te stellen. Wel weet ik dat breed binnen RWS draagvlak bestaat voor een goede crisisorganisatie en alles wat daarbij komt kijken. Van hoog tot laag binnen onze organisatie. Daarbij staat samenwerking met onze partners absoluut hoog op de agenda. Het is uiteindelijk aan diezelfde partners om te beoordelen of we voldoende verbonden zijn, maar we willen dat wel heel graag!”

>>

Sander Winckels volgt Mieke Attema op

Per 1 maart ben ik gestart in de functie van directeur Netwerkmanagement. Daarmee volgde ik waarnemend directeur Wout Jan Adema op, die de periode na Miekies vertrek overbrugde. Bij Rijkswaterstaat Noord-Nederland ben ik vanaf dat moment onder meer verantwoordelijk voor het procesonderdeel (netwerk)productie en word ik tevens opdrachtgever voor de realisatie van aanleg, onderhoud, operationeel verkeers- en watermanagement, informatievoorziening en risicomangement. Van huis uit ben ik civiel ingenieur met een specialisatie in transport, infrastructuur en logistiek. Hiervoor werkte ik ruim tien jaar in 'het spoor', bij de Nederlandse Spoorwegen en ProRail. Daar bekleedde ik verschillende rollen en functie, variërend van

projectleider en programmamanager tot eindverantwoordelijke voor de volledige ontwikkeling van 2-20 jaar vooruit. Deze rollen waren altijd onderdeel van een langere keten, waarbij ik meteen de parallellen zie naar mijn nieuwe rol. Ik ga die uitdaging om samen de keten te versterken en nog succesvoller te zijn voor (Noord-)Nederland graag met jullie aan. Sander Winckels

Wat betekent de nieuwe crisisstructuur van RWS voor hulpverlening in het Waddengebied? Heeft dit ook consequenties voor de samenwerking in de CRW?

“De nieuwe crisisstructuur maakt RWS slagvaardiger wat betreft de hulpverlening in het Waddengebied. Crisismanagement was tot voor kort een nevenfunctie voor veel collega's die in de crisisorganisatie werkten. Door te erkennen dat crisismanagement een vak apart is en deze organisatie te professionaliseren, verhoogt RWS de kwaliteit van de crisisorgani-

satie. Voor de samenwerking in de CRW heeft het geen consequenties, omdat de RWS-directeuren die verantwoordelijk zijn voor de Waddenzee verbonden blijven aan dit overleg. Dat worden geen andere deelnemers.”

Tot slot: wat wilt u uw Waddenzee-partners in het BWO meegeven en waar mogen we als CRW en partners nog op investeren?

“Laten we blijven investeren in elkaar. Want de CRW-deelnemers wisselen soms en dan moet je elkaar opnieuw leren kennen. Daarnaast

moeten bestaande contacten worden onderhouden, anders verliest het netwerk aan slagkracht. Dat geldt ook voor de werkgroepen die werken voor het CRW en het proces crisismanagement. Wat we misschien vaker kunnen doen is een kijkje nemen in elkaars keuken en bij elkaar op bezoek gaan. Als dat tenminste weer mogelijk is in deze coronatijd. Dan zie je hoe het eraan toe gaat bij een deelnemende organisatie. Daardoor begrijp je elkaar nog beter en kun je elkaars sterke punten nog beter benutten.”

Bestuurlijk Waddenzee Overleg Plus afgeschaald

In de nacht van dinsdag 1 op woensdag 2 januari 2019 woedde op de Noordzee een noordwesterstorm. Het containerschip MSC Zoe, onderweg naar Bremerhaven in Duitsland, verloor die nacht een deel van zijn lading ter hoogte van Vlieland en Terschelling. Naar later bleek sloegen in totaal 342 containers overboord.

In de containers werden onder meer huishoudelijke apparatuur, tuinmeubels, kleding, speelgoed en auto-onderdelen vervoerd. Al in de vroege ochtend van 2 januari troffen bewoners van beide eilanden spullen uit de containers aan. Niet veel later spoelden ook op Texel, Ameland, Schiermonnikoog en de Friese en Groningse kust allerlei spullen aan. In totaal is vele tonnen aan materiaal van de stranden, dijken en kwelders verwijderd; door professionele bedrijven, maar ook door honderden vrijwilligers.

Het Regionaal Bestuurlijk Overleg besloot bij het afschalen naar GRIP 0 in februari 2019 het Bestuurlijk Waddenzee Overleg (BWO) van

de CRW in te zetten voor een ordentelijke bestuurlijke afstemming van de nafase van dit containerincident. Voor deze gelegenheid werd het BWO uitgebreid met een vertegenwoordiger (dijkgraaf) namens de vier betrokken Waterschappen, een vertegenwoordiger namens de vier betrokken terreinbeheerders en een Friese burgemeester van de vaste wal.

De focus van dit BWO+ lag op afstemming over de berging van containers en materialen, het opruimen en schoonmaken van stranden, dijken en overige terreinen en schadeafhandeling. De afstemming en coördinatie van de diverse milieu- en ecologische onderzoeken werden niet bij het BWO+ belegd.

Het BWO+ fungeerde als informatie- en afstemmingsplatform waarin Rijkswaterstaat, als verantwoordelijke actiehouders, de betrokken overheidsdiensten over de voortgang op de hoogte hield. Na het bereiken van een akkoord over de schade-afhandeling met reder MSC en afronding van de overige deelprocessen is het BWO+ in oktober vorig jaar afgeschaald.

Door gebruik te maken van de bestaande CRW-structuren kon de bestuurlijke afstemming over de nafase snel worden opgestart. Het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) concludeerde in haar evaluatie van dit incident dat de CRW haar waarde had bewezen, omdat tijdens de acute (warme) fase relevante actoren elkaar goed kenden. Die waarde werd ook bewezen tijdens de afwikkeling van de nafase door het BWO+.

CRW-overleg Vakbekwaamheid samen met SAMIJ

Vanaf dit jaar neemt een aantal vakbekwaamheidsmedewerkers vanuit de SAMIJ (Samenwerkingsregeling Incidentbestrijding IJsselmeergebied) deel aan het al langer bestaande CRW-overleg Vakbekwaamheid. Het toevoegen van deze collega's aan dit overleg is voor alle deelnemende organisaties van meerwaarde.

Voor landelijke partners als Rijkswaterstaat, Kustwacht en KNRM betekent dit dat ze in één overleg afspraken kunnen maken over de beide grote watergebieden. Voor Veiligheidsregio's Noord-Holland Noord en Fryslân en Meldkamers Noord-Holland en Noord-Nederland – die verantwoordelijkheden hebben in

beide watergebieden – kunnen zo makkelijker afspraken worden afgestemd. Het past ook goed in de wijziging van de SAMIJ-overlegstructuur die met ingang van januari 2021 is doorgevoerd. De CRW had de overlegstructuur al eerder gewijzigd.

Deelnemers

De deelnemers aan dit overleg zijn afkomstig van de betrokken veiligheidsregio's, Rijkswaterstaat, de Meldkamers Noord-Holland, Flevoland en Noord-Nederland, Kustwacht en KNRM. Veiligheidsregio Noord-Holland Noord verzorgt het voorzitterschap en de CRW het secretariaat. Onderwerpen die worden besproken zijn onder meer de multidisciplinair

re meerjaren-programmering Vakbekwaamheid, jaarprogramma's en jaarverslagen Vakbekwaamheid en andere relevante onderwerpen als afstemming van oefeningen en evaluaties voor IJsselmeer en Waddenzee. Naast het gezamenlijk opstellen van deze programma's zijn de diverse partners ook verantwoordelijk voor een eigen multidisciplinair programma. Voor het IJsselmeer en de Waddenzee worden de partners zo ontzorgd; zij kunnen voor het multi-water-deel immers verwijzen naar het gezamenlijk opgestelde programma en waar gewenst gebruikmaken van gezamenlijk gemaakte producten als de E-learning-omgeving voor meldkamermedewerkers, die momenteel wordt geactualiseerd.

“Kracht CRW zit hem in samen doen”

Dick Veen nam afgelopen augustus afscheid bij de KNRM (Koninklijke Nederlandse Redding-maatschappij) als operationeel inspecteur voor Noord-Nederland. Vanuit die functie was hij lid van de CRW-werkgroepen Vakbekwaamheid en Risico's, Planvorming en Procedures. Maar Dick was ook al bij de CRW betrokken als chef van de Waterpolitie in Delfzijl (2005-2012) en operationeel waterfunctionaris bij Veiligheidsregio Fryslân (2011-2012). Hieronder deelt Dick zijn ervaringen met de CRW in die lange periode.

“Toen ik bij de Waterpolitie voor het eerst in aanraking kwam met de CRW, waren er nog heel veel verschillende rampenplannen. Ook de hulpverlening was versnipperd. Wel was de werkgroep Waterrand al bezig een eenduidig plan te maken. Daardoor ontstond de eenheid in de plannen en de samenwerking tussen de regio's die er nu is, al vinden sommige regio's dat nog wel lastig.”

Samenwerking

“Het incident dat de meeste impact had in al die jaren is dat met het containerschip MSC Zoe. Alle eilanden en ook het gehele kustgebied had opeens te maken met een calamiteit op het water. Die was zo groot dat alle geledingen vanuit de hulpverleningsketen erbij betrokken waren. Dat een van de betrokken burgemeesters niet wist dat het Incidentbestrijdingsplan Waddenzee [IBP-W] bestaat en riep dat er een plan moest komen, vond ik schokkend. De samenwerking tussen de partijen en het belang van elkaar kennen maakte veel indruk op mij. Het was mooi om te zien dat de diverse diensten ook hielpen op andere gebieden dan de eigen specialiteit. De onder de CRW ingerichte overleggen en het netwerk zijn zeker van meerwaarde voor de incidentbestrijding. Daardoor staat water op de agenda van elke regio. Mensen kennen elkaar en organisaties weten van elkaar wat ze kunnen verwachten én wat ze zelf moeten leveren. Er is overleg en medezeggenschap voor alle partijen, waardoor de plannen ook van iedereen worden.”

Betrokken houden

“In het nieuwe, geactualiseerde IBP-W dat dit jaar wordt opgeleverd, moeten behalve voor de randvoorwaardelijke processen melding en alarmering, opschaling en informatiemanagement vooral aandacht zijn voor leiding en coördinatie. Doordat bij verschillende processen de leiding elders ligt, inclusief een partij als de Kustwacht, is er nog regelmatig onduidelijkheid wie wanneer leiding geeft of de zaak coördineert. Op operationeel vlak moet verder blijvend aandacht worden besteed aan het kennen van elkaar en elkaars

organisatie. Maar ook aan de bewustwording van wat je kunt doen om de andere partijen te helpen.

Het is van belang de ambulancediensten en brandweer betrokken te houden bij de afspraken die we hebben gemaakt in het kader van de opstapregeling die nu in het IJsselmeer- en het Waddengebied geldt. Dat kun je doen door ze te blijven wijzen op hun verantwoordelijkheid en ze te blijven betrekken in de diverse werkgroepen binnen de CRW. Bij de brandweer is dat betrekkelijk eenvoudig. Voor de ambulancediensten gaat het meer energie kosten, hun positie is nu eenmaal heel anders.”

Verankering in organisaties

“Terugkijkend op al die jaren dat ik betrokken was bij de incidentbestrijding op de Wadden, heb ik positieve en minder positieve ontwikkelingen gezien. Om met die laatste te beginnen: Het valt me op dat er een grote doorstroom is van Officieren van Dienst [OvD'en]. Daardoor ontbreekt het nogal eens aan de kennis die nodig is om een incident af te handelen zoals voorzien in het IBP-W of IBP-IJ. Dan is niet bekend dat het op het water net even anders gaat dan op de wal. Verder zie ik dat de mate waarin een organisatie is betrokken bij de CRW, te vaak afhankelijk is van personen. Is iemand geïnteresseerd in hulpverlening op het water, dan loopt het allemaal soepel en gemakkelijk. Als zo iemand er niet is binnen een organisatie, dan verdwijnt de urgentie sneller naar de achtergrond. Er is naar mijn mening dus meer verankering binnen diverse organisaties nodig. Daar staat dan weer tegen-

Dick Veen

over dat ik ook hele mooie ontwikkelingen heb gezien. Neem bijvoorbeeld de opkomst van het CoWa [Coördinatieteam Waddeneilanden, red.] op de eilanden en de progressie daarvan, waardoor het nu een nuttige bijdrage levert.”

Kracht van het netwerk

“De boodschap die ik voor CRW-partners heb? Respecteer alle partijen en organisaties, weet dat iedereen zijn of haar werk zo goed mogelijk wil doen. Soms betekent dat, dat jij even moet wachten om jouw taak te vervullen. Kijk breed! En voor de CRW: zorg ervoor dat de drie regio's in verbinding blijven, dat de diverse partijen aan tafel zitten en hun inbreng kunnen leveren. Als een organisatie of regio verstek laat gaan, spreek die er dan op aan. De CRW – en de SAMIJ – zijn immers samenwerkingsverbanden. Alle partijen zijn er medeverantwoordelijk voor dat het coördineren van de Waddenzee- en IJsselmeerregelingen mogelijk is en de hulpverlening in het hele werkgebied van het IBP-W en het IBP-IJ goed wordt uitgevoerd. Voor het blijven vasthouden van de kracht van het netwerk – die ook bij het incident met de MSC Zoe weer zo duidelijk is gebleken – is het belangrijk om gezamenlijk plannen te maken. En gezamenlijk te oefenen en trainen en bij elkaar in de keuken te kijken. Kortom: samen, samen en nog eens samen!”

Varia

Video over risico's riviercruisers

Gerard Pont vertelde in deze nieuwsbrief editie najaar 2019 over de veiligheid van riviercruiseschepen. CRW en SAMIJ lieten ook een video maken waarin Gerard op een riviercruiseschip de mogelijke risico's toelicht. Nieuwsgierig? Kijk op crw-waddenzee.nl onder Nieuws bij 4 november 2020 voor de link.

Johan Bron met pensioen

Opleidingscoördinator van Meldkamer Noord-Nederland Johan Bron ging in april met pensioen en droeg zijn plek in de CRW/SAMIJ-werkgroep Vakbekwaamheid over aan Sabina Sulmann. Lees het interview met Johan op crw-waddenzee.nl onder Nieuws bij 30 april 2021.